

Pak už jsem se na nic neptal. Byl jsem šťasten, protože jsem věděl, že mi lhal: ano, přišel a čekal na mě v šedivém vánočním čase, v drobném studeném dešti, jehož trpytivé kapky se mu zachycovaly na dlouhých řasách. Můj bratříček z kopců... sestoupil dolů z Bellons... Stál tu už hodiny, byl by tu zůstal až do hluboké noci s nadějí, že za ohybem lesknoucí se cesty spátrí špičatou kapuci svého přítele.

První den, štědrovečerní, nebyl pravým loveckým dnem: muse-li jsme pomoci mamince uklidit dům, připevnit „těsnění“ do oken (kterými vanula ledová hudba) a přitáhnout z nejbližšího borového lesíku veliké zásoby suchého dříví. Přes tolikerou činnost jsme si našli čas umístit několik pastí pod olivovníky do zmrzlého *baouca*, posázeného černými olivami.

Lilimu se podařilo uchovat si nějaké křídlaté mravence v bedýnce, kde se živili pijavým papírem: nabídnuti společně s olivami zlákali asi tucet kvíčal, které spadly z větve na rožeň a doplnily naši vánoční večeři, která se konala téhož večera, kdy jsme uspořádali velkou hostinu o „třinácti sladkostech“ před praskajícím ohništěm.

Lili – náš čestný host – pozoroval každý můj pohyb a snažil se napodobit mladého džentlmena, za kterého mě považoval.

V rohu jídelny stála borovička – změněná pro tuto příležitost ve vánoční jedličku. Na větvích jí viselo dvanáct zbrusu nových pastí, lovecký nůž, pudřenka, natahovací vlak, drát na děláni ok, špuntovka, zkrátka nejrůznější poklady. Lili kulil oči a neřikal ani slovo: bylo by možno porazit ho pírkem.

Byl to památný večer; nikdy předtím jsem žádný tak dlouhý nezažil. Cpal jsem se datlemi, kandovaným ovocem a šlehačkou; Lili mi v tom tak vydatně pomáhal, že jsem okolo půlnoci viděl, že dýchá přerývaně a zůstává celé minuty sedět s otevřenými ústy. Třikrát nám maminka navrhla, abychom šli spát. Třikrát jsme odmítli, protože zbývaly ještě nějaké hrozinky, které jsme pojídali bez skutečného požitku, ale spíš pro ten přepych, který představovaly.

Okolo jedné hodiny s půlnoci prohlásil tatínek, že „ta děcka prasknou“, a vstal.

Ale právě v tu chvíli jsem měl dojem, že v dálce slyším myši piskot strýcova kola: byla však jedna hodina ráno a mrzlo jen praštelo: jeho příchod mi připadal naprosto nepravděpodobný a usoudil jsem, že se mi něco zdálo, když vtom maminka nastražila uši a překvapeně řekla:

„Josefe, to je Jules! Jestlipak se něco nestalo?“

Tatínek taky poslouchal: skřípání se blížilo.

„Je to on,“ řekl. „Ale nedělej si starosti. Kdyby se bylo něco stalo, nejezdil by až sem!“

Vstal a otevřel dokořán dveře: rozeznali jsme postavu obrovského medvěda, který rozvazoval řemeny na nosiči. Strýc vešel v kožichu s dlouhými chlupy, který doplňovala čtyřikrát omotaná šála, a se slovy: „Veselé vánoce!“ položil na stůl objemný balík, přičemž si rozmotával šálu.

Instantně jsem balík otevřel: další hračky, další pasti, velký pytel „glazírovaných“ kaštanů a láhev likéru.

Tatínek svařil obočí; potom prozkoumal vinětu, která zářila několika barvami, a zdálo se, že ho uklidnila.

„To je poctivý nápoj!“ řekl. „Je to víno, pravda, ale vařené víno: čili když je vařili, zbavili je alkoholu!“

Nalil nám každému na dva prsty a slavnost pokračovala, zatímco maminka odnášela spícího Paula.

„Jsme šťastni, že tu jste,“ řekl tatínek, „ale nečekali jsme vás... Tak vy jste odešel od Rózy a děťátka?“

„Drahý Josefe,“ řekl strýc, „nemohl jsem je vzít s sebou na půlnoční mši, kterou jsem od svého dětství nikdy nevynechal. Na druhé straně by zas nebylo rozumné vrátit se domů okolo jedné hodiny ráno a vystavovat je riziku probuzení. Rozhodl jsem se tedy, že vyslechnu mši v kostele v La Treille a potom vylezu sem nahoru, abych s vámi oslavil narození Spasitele!“

Usoudil jsem, že to byl šťastný nápad, protože jsem už loupal cukrovou polevu z glazírovaných kaštanů před Lilim, který ještě nikdy žádné neviděl.

„Mše byla překrásná,“ řekl strýc. „Byly tam velikánské jesličky, kostel plný kvetoucí rozmarýny a děti zpívaly nádherné provensálské koledy ze čtrnáctého století. Škoda že jste tam nepřišel!“

„Byl bych tam šel jen ze zvědavosti,“ řekl tatínek, „a po mém soudu lidé, kteří chodí do kostela kvůli podívané a hudbě, nerespektují víru druhých.“

„To je ušlechtilé smýšlení,“ řekl strýc. „Ostatně ať jste přišel nebo ne, stejně jste tam dnes večer byl.“

A radostně si zamnul ruce.

„A jakpak to, že jsem tam byl?“ zeptal se tatínek poněkud ironicky.

„Byl jste tam s celou rodinou, protože jsem se dlouze za vás modlil!“

Na toto neočekávané oznámení nevěděl Josef co odpovědět, ale maminka se na strýce krásně přátelsky usmála a on si mnul ruce čím dál rychleji.

„A jakou milost jste na Všemohoucím žádal?“ řekl konečně Josef.

„Tu nejkrásnější ze všech: prosil jsem ho, aby vám už déle neodpíral svou přítomnost a aby vám seslal víru!“

Strýc to řekl s opravdovou vroucností a oči mu zářily něhou.

Tatínek, který se zjevným potěšením žvýkal tři nebo čtyři kaštany najednou, si dal na čas, aby obrovské sousto dokončil, jediným polknutím je pozřel a řekl trochu zastřeným hlasem:

„Jak víte, já nevěřím, že stvořitel vesmíru se ráčí starat o takové mikroby jako jsme my, ale vaše modlitba je krásný důkaz přátelství, které k nám chováte, a já vám za ni děkuju.“

Potom vstal, aby mu stiskl ruku. Také strýc vstal: s úsměvem na sebe pohlíželi a strýc řekl:

„Šťastné a veselé vánoce, drahý Josefe!“

Chytil ho mohutnou rukou za rameno a políbil ho na obě tváře.

Děti málokdy vědí, co je pravé přátelství. Mají jen „kámoše“ nebo spoluspiklence a mění přátele, jakmile změní školu, třídu, ba i lavici. Toho večera, toho Štědrého večera, jsem zakusil nový pocit: plamen ohně se zachvěl a v lehkém kouři vyletěl modrý pták se zlatou hlavou.

Když jsme konečně museli jít spát, nebyl jsem už ospalý. Bylo příliš pozdě. Počítal jsem, že si pohovořím s Lilim, pro kterého maminka připravila slavník v mém pokoji; ale Lili si trochu víc „přihnul“ vařeného vína, které tatínek dobře neznal, a usnul, aniž měl sílu se svléknout.

Ležel jsem na zádech s rukama pod hlavou, otevíral jsem oči

do tmy a vyvolával si znovu obrazy toho krásného Štědrého večera, prosvětleného dobrotou strýce Julese, ale najednou se mě zmocnil neklid: vzpomněl jsem si na příběh o vojínovi Trinquette Eduardovi, který tatínek jednou povídal u stolu.

Onen Trinquette, bratranec pana Bessona, byl tehdy na vojně v Tarasconu. Otec Trinquette, vdovec, zbožňoval svého jediného syna a dělal si velké starosti, jak se mu daří. Ale jednoho dne s radostí zjistil, že plukovníkem u tarasconské posádky není nikdo jiný než jeho nejvěrnější přítel z mládí... Chopil se ruče pera a napsal mu dlouhý dopis, v němž mu připomínal dojmavé zážitky a doporučoval jeho blahovůli svého syna, vzorného hochu a jedinou útěchu svého stáří...

Plukovník — věrný přítel — dal ihned zavolat Trinquettea Eduarda, aby ho ujistil svou přízní; ale šikovatel mu přišel oznámit — v pozoru —, že vzorný hoch už před týdnem odjel na zvláštní dovolenku, aby se mohl účastnit otcova pohřbu, utěšit zkormoucenou matku a vyřídit choulostivé dědické záležitosti se čtyřmi bratry a sestrami.

Plukovníka málem ranila mrtvice a četnictvo se jalo šprýmaře hledat.

Ježto je Tarascon malé město, kde lidé, co nevědí, to nepovědí, objevili ho ještě téhož večera v hotelu u Tří císařů, kde dělal čtvrtého, neboť se skrýval v pokoji zrzavé služebné, která ho živila na útraty kuchyně. Četníci se objevili při první třetině kvícali paštiky a vojín Trinquette Eduard byl v řetězech odveden do kasáren, kde ho plukovník dal na tři neděle uvrhnout do kobky plné krys.

Taková věc se tedy může přihodit lidem, za které se někde přimlouváte, aniž se vás o to kdo prosil.

Věděl jsem, že Bůh neexistuje, ale nebyl jsem si tím tak docela jist. Spousta lidí chodí na mši, a to i lidé velice rozumní. Strýc Jules s ním sám často rozmlouvá, a přitom strýc není žádný blázen.

Po dlouhých úvahách jsem dospěl k závěru, nepříliš racionálnímu, že i když Bůh neexistuje pro nás, jistě existuje pro jiné: tak jako anglický král existuje jenom pro Angličany.

V tom případě však bylo od strýce velice neopatrné, že na nás upoutával jeho pozornost: jestliže tento Bůh náš případ prozkoumá — což možná právě v této chvíli činí —, patrně se hrozně rozzlobí jako ten plukovník; a místo aby nám seslal